

УДК 657.1

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Пасенко Наталія Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — Розглянуті питання щодо підходів до дослідження обліково-аналітичного забезпечення, визначено обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції. Запропоновано етапи щодо формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції на підприємстві.

Ключові слова — реалізація готової продукції, обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції, етапи обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції.

Випуск та реалізація готової продукції, на підставі яких формується фінансовий результат діяльності підприємства, є найбільш важливими для власників підприємства, бо стабільний і широкий збут готової продукції підприємства дозволяють всім учасникам виробничої діяльності в кінцевому підсумку досягти поставлених фінансових цілей.

Розгляд обліково-аналітичного забезпечення є найголовнішим завданням у будь-якому дослідженні та важливим інструментом для підготовки інформації щодо прийняття виважених управлінських рішень.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» готова продукція – продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [1]. Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій до готової продукції належить продукція,

обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам [2].

Проаналізувавши стан реалізованої продукції на підприємствах України за даними Державної служби статистики України, можна зазначити, що починаючи з 2009 року її вартість збільшилась в 2,75 рази. Здебільшого це відбулося за рахунок збільшення цін за готову продукцію (товари, послуги). Так, обсяг реалізованої готової продукції на підприємствах України за 2016-2018 роки збільшився на 741 486,2 млн. грн. або в 1,42 рази та на кінець 2018 року склав 10 148 847 229,6 млн. грн [3]. Найбільший вклад у реалізацію готової продукції було зроблено переробною галуззю країни (понад 65 %).

Проаналізувавши реалізацію продукції (товарів, послуг) підприємствами України, можна зазначити що в 2018 році найбільший внесок у суму реалізації внесли суб'єкти середнього підприємництва (36,86 % всієї реалізації), підприємства малого підприємництва реалізували лише 23,28 %.

Дослідженням методології обліково-аналітичного забезпечення присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Але часто поняття «обліково-аналітичне забезпечення» отожднюють з «інформаційно-обліковим».

Аналіз змістовного наповнення поняття «обліково-аналітичне забезпечення» поділив всі думки науковців на дві основні групи:

ті, що вважають обліково-аналітичне забезпечення єдністю систем обліку та аналізу (Зятковський І.В., Кутер М.І.,

Путентейло П.Р., Завгородній А.Г., Кравченко О.А., Волощук Л.О. тощо).

ті, що вважають обліково-аналітичне забезпечення компонентом інформаційного забезпечення управління підприємством (Жаворонкова Г.В., Голячук Н.В., Пилипенко А.А. [4], Максименко Д.В., Камінська Т.Г. тощо).

Але такий поділ думок науковців не є протилежним, він лише доповнює їх погляди на систему обліково-аналітичного забезпечення.

Слід відзначити, що для формування обліково-аналітичне забезпечення інформація системи обліку підприємства є визначальною, але ні в якому разі не єдиною. Характерною рисою обліково-аналітичного забезпечення як системи є її комплексність. Це демонструє взаємодія інформаційних потоків бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку та інформаційних потоків, сформованих за допомогою методів фінансового, управлінського та стратегічного аналізу.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як інтегровану комплексну систему обліку та аналізу, які взаємодіють через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами [5].

Велика кількість управлінських рішень підприємства характеризується умовами невизначеності при плануванні обсягів доходів та витрат, які підприємство може отримати. Саме тому формуванню обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції слід приділити значну увагу.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції, на думку автора, – це інтегрована комплексна система обліку та аналізу, які взаємодіють через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації щодо реалізації готової продукції для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття

управлінських рішень щодо планування реалізації готової продукції в подальшому у системі управління підприємством.

Така система містить певну сукупність стадій та відповідних етапів щодо збирання, обробки, зберігання та передачі інформації щодо реалізації готової продукції.

Обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції підприємства повинно відповідати принципам системного підходу, а саме єдності складових, модульної побудови, ієрархії, функціональності, своєчасності, об'єктивності, релевантності тощо.

Обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції має вирішувати завдання:

своєчасне оформлення первинних документів з обліку готової продукції;

забезпечення контролю готової продукції на складах підприємства;

визначення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);

своєчасне відображення операцій з відвантаження і реалізації продукції;

своєчасне відображення операцій розрахунків з покупцями та замовниками;

визначення заборгованості покупців та замовників перед підприємством за відвантаженою їм продукцію згідно з договорами;

забезпечення контролю за виконанням реалізації продукції;

визначення фінансового результату від реалізації продукції;

аналіз показників щодо реалізації готової продукції;

аналіз показників рентабельності діяльності;

прогнозування показників реалізації готової продукції.

Відповідно до поставлених завдань щодо обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції на підприємстві можна виділити етапи з його формування (на підставі аналізу [6]):

створення облікової політики щодо ведення обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві (формування

облікової політики щодо випуску готової продукції та формування облікової політики щодо процесу реалізації готової продукції);

співпраця з покупцями та замовниками готової продукції (укладання договорів на поставку готової продукції, складання плану реалізації готової продукції та залишків нереалізованої продукції на складі підприємства, відвантаження готової продукції покупцям та замовникам, оформлення первинних документів, надходження грошових коштів від покупця);

аналіз показників реалізації готової продукції (проведення аналізу показників реалізації готової продукції та її собівартості, визначення рентабельності готової продукції за видами);

контроль за веденням обліку та аналізу реалізації готової продукції (контроль договірних зобов'язань з покупцями та замовниками, перевірка правильності оформлення первинної документації з обліку готової продукції, контроль за веденням обліку реалізації готової продукції, перевірка результатів аналізу показників реалізації готової продукції) тощо.

Виконання цих етапів дозволить побудувати ефективну систему обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції на підприємстві.

Як висновок, можна зазначити, що система обліково-аналітичного забезпечення має виключну роль у системі управління реалізацією готової продукції, забезпечує взаємодію різних структурних підрозділів та координує інформацію з різних джерел інформації, враховуючи зовнішні та внутрішні зміни.

Налагодження системи обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції надасть змогу підприємствам підвищити якість облікової та аналітичної інформації, необхідної для планування та прогнозування; формувати актуальну та достовірну управлінську інформацію, на підставі якої керівники зможуть приймати управлінські рішення щодо забезпечення довгострокового функціонування та сталого розвитку підприємства, швидко реагувати на

зовнішні та внутрішні зміни; підвищувати стабільність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаної літератури

1. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0751-99> (дата звернення 13.01.2020).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4186.html (дата звернення 13.01.2020).

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 13.01.2020).

4. Пилипенко А. А., Дзьобко І. П., Писарчук О. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія. /За заг. ред. докт. екон. наук, доцента Пилипенка А. А. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. 344 с.

5. Пасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. URL: <http://global-national.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3246-pasenko-n-s-organizatsiya-oblikovo-analitichnogo-zabezpechennya-upravlinnya-finansovimi-rezultatami-pidpriemstva> (дата звернення 13.01.2020).

6. Візіренко С. В., Агаркова О. В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2018. – № 24. – С. 36-42.

Автор

Пасенко Наталія Сергіївна, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Nataliya.pasenko.july@gmail.com.

Тези доповіді надійшли 14 січня 2020 року.

Опубліковано в авторській редакції.